

SKJEVDELING I LYS AV SENERE ÅRS HØYESTERETTSPRAKSIS

Professor Tone Sverdrup
Institutt for privatrett, Universitetet i Oslo

Advokatenes fagdager 2022, Oslo
Kongressenter, Folkets hus, 19. mai
2022

1

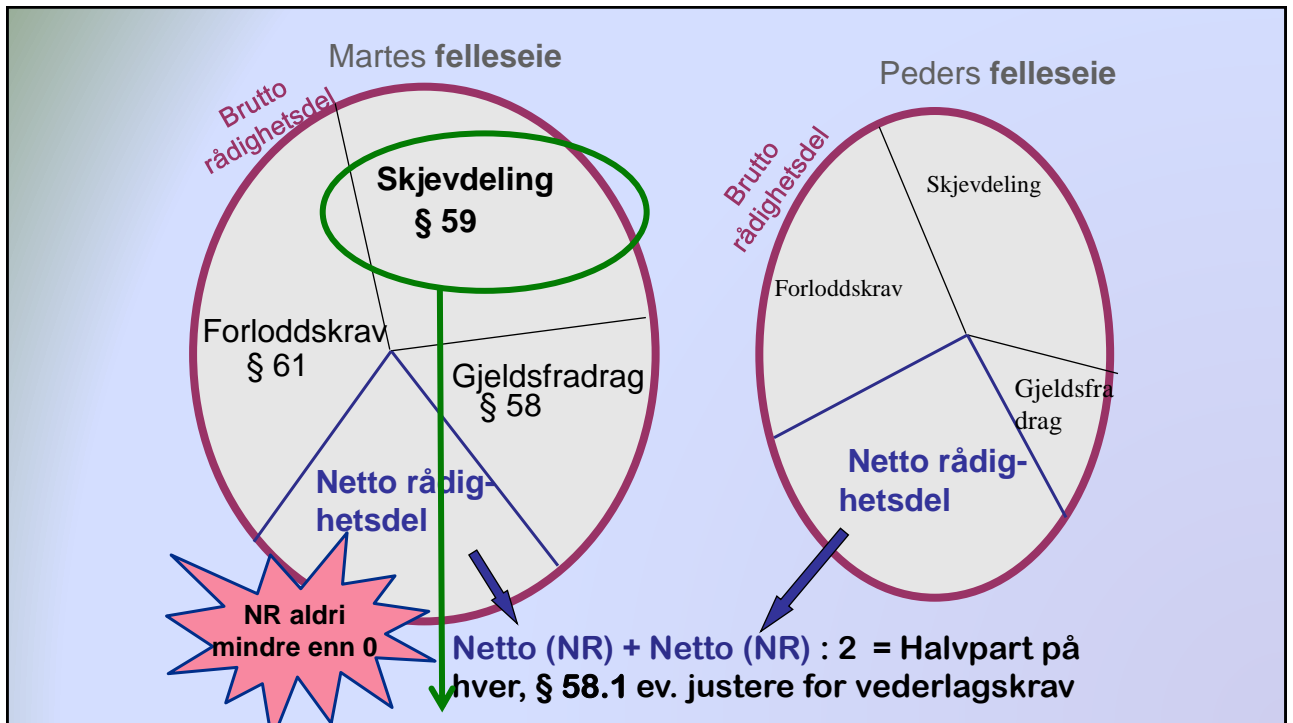
SKJEVDELING

HR-2020-1760-A, Rt. 2015 s. 710, Rt. 2014 s. 1248, Rt. 2008 s. 769, Rt. 2004 s. 108, Rt. 2002 s. 1596, Rt. 2001 s. 1434, Rt. 1999 s. 177, jf. også Rt. 2001 s. 572.

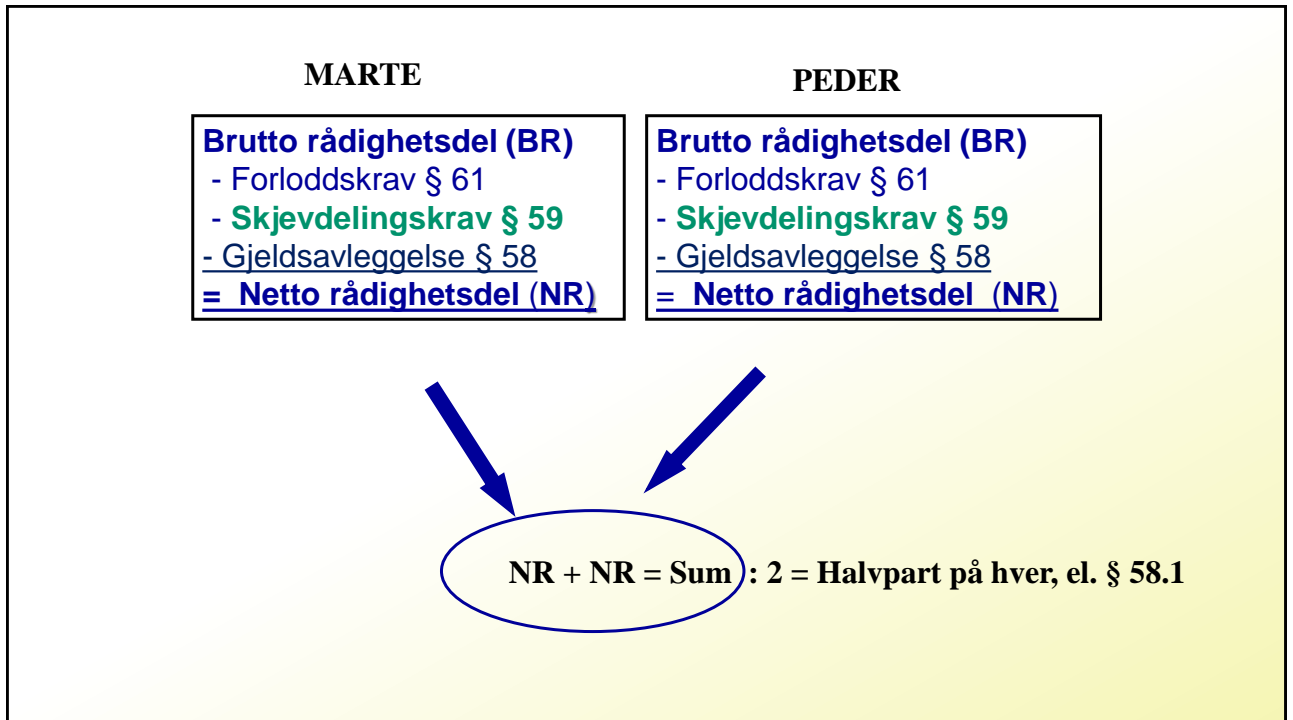
Forarbeider : NOU 1987:30 s. 77--88 og s. 129--130, Ot. prp. nr. 28 (1990-91) s. 62--70 og s. 120--121 og Innst. O. nr. 71 (1990--1991) s. 13--15.

Litteratur. Bøker : Lødrup og Sverdrup, *Familieretten*, 9. utg. 2021 s. 272-293, Eeg, *Deling av ektefellers formuer*, Bergen 2006 kap. 5, Holmøy og Lødrup, *Ekteskapsloven og enkelte andre lover med kommentarer*, 2. utg. Oslo 2001 s. 385--404, Standbakken, *Økonomisk familierett*, 2. utg. 2021 s. 215-232, Fredwall, *Familierettens korreksjonsmekanismer*, 2020, s. 240-346. **Artikler**: Sverdrup, Høyesterettsdom om skjevdeling av næringsvirksomhet, HR-2020-1760-A, FAB 2/2021, Sverdrup, Formuesordningen i Norden 100 år, FAB 3-4/2021. Fredwall, Å skjevdele alt? En mulighet i de særegne oppgjørene, FAB 4/2019, Sverdrup, Bevismessige problemer i skjevdelingsaker – Rt. 2015 s. 710, FAB 1/2016, Hambro, Når er en gave en gave? Rt. 2014 s. 1248, FAB 3/2015, Sverdrup, Eierforholdets betydning for skjevdelingskravets størrelse, FAB 4/2014, Eeg, Om skjevdeling av realverdivekst og rommet for rettsdogmatisk argumentasjon, FAB 4/2013, Sverdrup, Likheter og forskjeller mellom særreie og skjevdeling, FAB 3/2013, Lie, Skjevdeling av næringsvirksomhet i FAB 2/2012, Berg-Jacobsen, Beregning av skjevdelingskrav i FAB 3/2011, Eeg, Skjevdeling: Ny dom, nye avklaringer og nye problemer – og noen gamle i JV 4/2008, Toft Larsson, Bonuser og opsjoner ved familierettslig skifte i FAB 4/2008, Eeg, Skjevdeling i FAB 2/2007, Frantzen, Noen sider ved klarhetskravet i ekteskapsloven § 59 første ledd i FAB 4/2006, Dahl og Tveøy, Skjevdeling, Reglene om skjevdeling i ekteskapslovens § 59 bør evalueres og forenkles i FAB 2/2006, Egge, Skjevdeling av næringsvirksomhet i FAB 3/2005, Sverdrup, Skjevdelingskrav knyttet til verdistigning på arvet tomt – kommentar til en høyesterettsdom i FAB 2/2004 s. 76, Frantzen, Skjevdeling – nye regler til besvær i 4/2003, Strandbakken, Gjeldsfradrag ved skjevdeling – noen refleksjoner etter Rt. 2002 s. 1596, FAB 2/2003. Giertsen, Skjevdeling av foretak: Avgrensning og verdsettelse av skjevdelingsformuen i Bull, Hagstrøm og Tjomsland (red) *Bonus Pater Familias, Festskrift til Peter Lødrup*, Oslo 2002 s. 301 flg., Sverdrup, Skjevdeling på felleseieskifte – noen uavklarte spørsmål i Bull, Hagstrøm og Tjomsland (red) *Bonus Pater Familias, Festskrift til Peter Lødrup*, Oslo 2002 s. 677–698 og Holmøy, Om skjevdeling i LoR, 1997 s. 23–33.

2

3

4

§ 59. Skjevdeling.

Verdien av formue som **klart kan føres tilbake til** midler som en ektefelle hadde da **ekteskapet ble inngått eller senere har ervervet ved arv, eller ved gave fra andre enn ektefellen**, kan kreves holdt utenfor delingen.

Vil retten til å utta midler etter første ledd føre til et **åpenbart urimelig resultat**, kan den helt eller delvis falle bort. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på ekteskapets varighet og ektefellenes innsats for familien.

Dersom **sterke grunner** taler for det, kan en ektefelle gis rett til å holde utenfor delingen hele eller deler av verdien av felleseie som ikke omfattes av første ledd.

Er samlivet gjenopptatt etter separasjon, og deling har funnet sted, skal formue som ektefellene har fra det tidligere oppgjøret, likestilles med midler som nevnt i første og andre ledd dersom ektefellenes midler på ny skal deles.

5

Oversikt - en ektefelles formue

Hovedregel: Fri rådighet over alt el. § 31.1				
Kreditorene kan ta beslag i alt, deknl. § 2-2, jfr. el. § 40				
Felleseie				Særeie
Netto rådighetsdel	Forlods §61	Skjevdelt §59	Gjeld §58	
Likedeles	Deles ikke			
Rett til uskifte etter loven, al. § 14				Ikke uskifte, må avtales, el. § 43.

Copyright P. Lødrup

6

Likheter og forskjeller mellom særeie og skjevdeling

- Dersom man bare vil at "inngangsformuen" og senere arv/ gave beholdes udelte, er det **kanskje** tilstrekkelig med felleseie, pga. skjevdelingsregelen i el. § 59.1

Men viktige forskjeller mellom særeie og skjevdeling

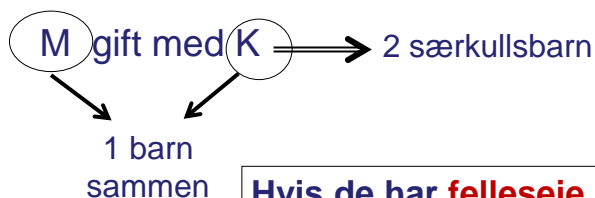
1. Rett til **uskifte** med skjevdelingsmidler, men ikke med særeie (med mindre avtalt), al. 2019 § 14.
2. Uskifte medfører at **skjevdelingsverdiene deles likt** når uskifteboet **skiftes**, el. § 77 første ledd.

.....

7

EKSEMPEL

Ektemannen ønsker at egen formue skal gå videre til egne barn.
Kona har **særkullsbarn**.

Hvis de har **felleseie** og M dør først:

- K kan sitte i uskifte - også med M's skjevdelingsverdier, jf. al. § 14
- Ved en senere deling av felleseiet får K **halvparten av hans skjevdelingsverdier, el § 77.1.**

Derfor: Skal Ms formue gå videre til eget barn, må han ha særeie

8

forts. - andre forskjeller mellom særeie og skjevdeling:

3. Unntaket i § 59 annet ledd kan føre til likedeling av skjevdelingsverdier
4. Hvis ektefellen **var insuffisient** da ekteskapet ble inngått, avskjæres i utgangspunktet skjevdelingsretten for aktiva som forelå ved ekteskapsinngåelsen. Ingen slik begrensning hvis eiendelene er gjort til *særeie*
5. Ved gjeldsbelagte aktiva kan bare en **forholdsmessig del av verdistigningen holdes utenfor delingen**, jf Rt. 2002 s. 1596. Ved *særeie* hele.
6. Hvis den enes skjevdelingsaktiva er **førøket pga innsats** under ekteskapet, er den andre **sikret** likedeling av verdiøkningen etter el. § 59 første ledd. Ved *særeie* må veien gå om vederlagskrav - § 63 og 73.
7. En viss betydning for det **gjenstandsmessige** oppgjøret (el. §§ 66 og 67 – kontra el. § 74, og al. § 113 kontra al. § 114).

...

Sverdrup, FAB hefte 4/2013 s. 219 flg. «Likheter og forskjeller mellom særeie og skjevdeling».

9

§ 59. Skjevdeling.

Verdien av formue som **klart kan føres tilbake til** midler som en ektefelle hadde da **ekteskapet ble inngått** eller senere har ervervet ved **ary**, eller ved **gave fra andre enn ektefellen**, kan kreves holdt utenfor delingen.

Vil retten til å utta midler etter første ledd føre til et **åpenbart urimelig resultat**, kan den helt eller delvis falle bort. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på ekteskapets varighet og ektefellenes innsats for familien.

Dersom **sterke grunner** taler for det, kan en ektefelle gis rett til å holde utenfor delingen hele eller deler av verdien av felleseie som ikke omfattes av første ledd.

Er samlivet gjenopptatt etter separasjon, og deling har funnet sted, skal formue som ektefellene har fra det tidligere oppgjøret, likestilles med midler som nevnt i første og andre ledd dersom ektefellenes midler på ny skal deles.

10

SKJEVDELING - § 59 FØRSTE LEDD TO HOVEDVILKÅR:

1. Ektefellen må ha hatt midler

- da ekteskapet ble **inngått**,
- eller senere ervervet ved **arv**
- eller ved **gave** fra andre enn ektefellen

2. Det må finnes verdier på skiftetidspunktet som klart kan føres tilbake til disse midlene.

11

•**Anvendelsesområde:** Både ved skilsmisse/separasjon og ved død. Men **ikke ved skifte av et uskiftebo**, jfr. el. § 77 første ledd

•**Verdiregel** – det er et pengebeløp (ikke gjenstander) som unntas fra deling etter § 59

•Må utøves i **egen** rådighetsdel, jfr. Rt. 2001 s. 1434

•**Nettovurdering** – opprinnelig gjeld trekkes fra ved beregning av skjevdelposten

12

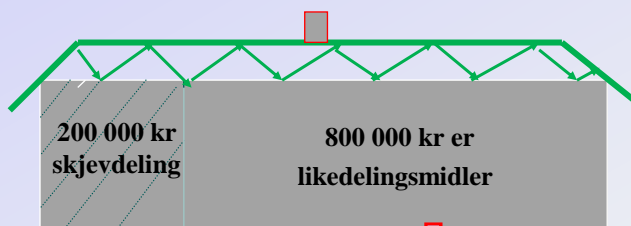
Nettokrav Eksempel 1

Kona arver en hytte til 1 mill. kr. mot å overta pantegjelden på kr. 800 000.

Forutsatt ingen
verdiendringer
(drøftes senere)

Skjevdelingskravet er da på kr. 200 000

Den opprinnelige gjeld på kr. 800 000 trekkes fra

Ev. restgjeld på skiftet trekkes fra etter § 58 3. **a**

13

Nettokrav Eksempel 2

***Ektemannen hadde ved ekteskapets
inngåelse:***

Leilighet (nedbetalt) verdt	kr. 1 900 000
En forbruksgjeld på	<u>kr. 600 000</u>
Skjevdelingsposten blir da	<u>kr. 1 300 000</u>

14

Skal arv mottatt under ekteskapet avregnes mot negativ balanse ved ekteskapsinngåelsen?

Eksempel

Peder er i minus med en studiegjeld på 600 000 kr. når han gifter seg. Ett år senere arver han 1 mill. kr. som er i behold ved skilsmissen.

Blir skjevdelingskravet på 1 mill. kr. eller på 400 000 kr?

Ordlyden løser ikke spørsmålet, ingen HR-dom, teoriens holdning er at det ikke skjer en avregning, dvs. at Peders skjevdelingskrav er på 1 mill. kr.

15

Uavklart om nettovurderingen:

- ⦿ **Arv/gave mottatt under** ekteskapet skal antakelig **ikke avregnes mot negativ balanse ved ekteskapsinngåelsen**, Sverdrup FAB 3/2013 pkt 4 med videre henvisninger.
- ⦿ Vil minusbalanse (**insuffisiens**) ved ekteskapsinngåelsen avskjære skjevdeling der **opprinnelig gjenstand senere stiger i verdi** til over forbruksgjelden? Drøftes senere under Verdistingning.

16

Marte forøker Peders formue i samboerperioden før ekteskapet, hun bidrar f.eks. indirekte til nedbetaling av hans boliglån

Problem: Skal Peder likevel få skjevdelt denne forøkelsen?

- **Prinsipalt** bør Marte kreve **medeiendomsrett** hvis mulig
- **Subsidiært**: Krav om at hun har opparbeidet et "latent" **vederlagskrav**, som kan holdes utenfor etter § 59 **første** ledd. Dog snevre grenser for vederlag, jf. Rt. 2011 s. 1168
- **Atter subsidiært**: Skjevdeling vil være "åpenbart urimelig" etter § 59 **annet ledd**

17

§ 59. Skjevdeling.

Verdien av formue som **klart kan føres tilbake til** midler som en ektefelle hadde da **ekteskapet ble inngått** eller senere har ervervet ved **arv**, eller ved **gave** fra andre enn ektefellen, kan kreves holdt utenfor delingen.

Vil retten til å utta midler etter første ledd føre til et **åpenbart urimelig resultat**, kan den helt eller delvis falle bort. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på ekteskapets varighet og ektefellenes innsats for familien.

Dersom **sterke grunner** taler for det, kan en ektefelle gis rett til å holde utenfor delingen hele eller deler av verdien av felleseie som ikke omfattes av første ledd.

Er samlivet gjenopptatt etter separasjon, og deling har funnet sted, skal formue som ektefellene har fra det tidligere oppgjøret, likestilles med midler som nevnt i første og andre ledd dersom ektefellenes midler på ny skal deles.

18

Kriteriet ”kan føres tilbake til”

I utgangspunktet gir dette uttrykk for et ombytningsprinsipp (og ikke en abstrakt differanse-vurdering)

Følger av rettspraksis og forarbeider

Hvis Marte har brukt opp arven, hjelper det altså ikke å hevde at formuen hennes *ville ha vært* mindre dersom hun ikke hadde arvet.

19

Bevisbyrden - ”klart”

Den som krever skjevdeling har bevisbyrden for at verdier som er i boet i dag, faktisk stammer fra arv, gave m.v.

Tvilen om faktum går altså ut over den som krever skjevdeling

I **HR- 2020-1760-A (Artistmanager)** viser retten til uttalelser i NOU-en om at regelens «hensikt er å avskjære tvister hvor ikke faktum er noenlunde på det rene», og til tidligere rettspraksis om at det kreves «mer enn alminnelig bevisovervekt».

Oppsummert i avsnitt 39:

«Det må altså stilles nokså strenge krav til bevisene – faktum må være noenlunde på det rene, og det skal ikke være tvil om at den aktuelle formuen stammer fra skjevdelingsmidler.»

Med andre ord: «klart» angir en relativt streng bevisbyrde

20

«kan føres tilbake til» TYPETILFELLER

a. De opprinnelige verdiene er *i behold*

Rett til skjevdeling

b. De opprinnelige verdiene er *ombyttet eller blandet sammen med andre midler*

I utgangspunktet **rett til skjevdeling**, men **identiteten som skjevdelingsmiddel kan være tapt, Rt. 2015 s.710**

(..også ofte bevisvansker i slike tilfeller).

c. Skjevdelingsmidlene er *forbrukt*

Ikke rett til skjevdeling, Rt. 2001 s. 1434.

21

Rt. 2015 s. 710 (Aksjehandelskonto)

Ektemannen eide en leilighet ved ekteskapsinngåelsen. Den ble leiet ut noen år før den ble solgt.

Salgssummen ble satt inn på en aksjehandelskonto (Nordnet), som mannen i flere år brukte til kjøp og salg av aksjer på daglig basis - såkalt «daytrading».

Ved skilsmissen krevde ektemannen skjevdelt gjenstander som var finansiert fra denne kontoen, jf. el. § 59.1.

Høyesterett kom til at verdien av leiligheten hadde **tapt sin «økonomiske identitet» som skjevdelingsmidler** av to grunner:

1. gjennom mannens arbeidsinnsats (investeringsvirksomheten), ble de opprinnelige skjevdelingsmidler **gradvis fortrent** (avsnitt 48-49)
2. Lånte midler var skutt inn slik at Nordnet-kontiene vekslet mellom positive og negative saldoer (avsnitt 50)

Mannen fikk derfor ikke medhold i sitt skjevdelingskrav.

22

Rt. 2015 s. 710 Aksjehandelskonto (avsnitt 33):

«...Vurderingstemaet ved slike ombyttings- og sammenblandingstilfeller må være om de formuesgodene som kreves skjevdelt, har tilstrekkelig økonomisk identitet med de opprinnelige skjevdelingsmidlene. Denne vurderingen reiser både bevisspørsmål og rettsanvendelsesspørsmål.»

HR-2020-1760-A Artistmanager (avsnitt 43):

«Jeg forstår generelt **ikke Aksjehandelskonto** slik at det med ordene ‘tilstrekkelig økonomisk identitet’ er ment annet enn det som følger av lovens eget kriterium_– ‘klart kan føres tilbake til’...»

Ingen motsetning mellom disse to sitatene

23

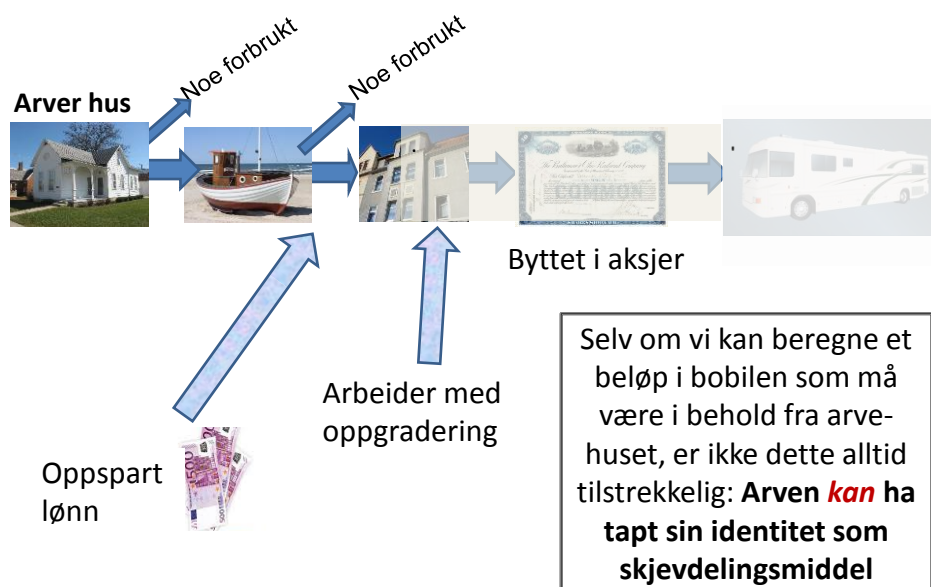
Rt. 2015 s. 710 (Aksjehandelskonto):

«Både låneopptakene og sammenblandingen med likedelingsmidler gjør at det heller ikke i saken her er mulig å påvise noen direkte overføring av verdiene fra det opprinnelige innskuddet i Nordnet-kontoen til de verdier som nå kreves skjevdelt. **En beregnet eller indirekte verdimessig sammenheng er etter mitt syn ikke tilstrekkelig til å konstatere at skjevdelingsmidlenes økonomiske identitet er i behold**» (avsnitt 52)

Mao: Høyesterett slår her fast at skjevdelingsretten kan være tapt selv om det er mulig å regne seg frem til et beløp som teoretisk sett må være i behold – beløpet er nemlig ikke lenger i behold som skjevdelingsmiddel, slik også **Rt. 2001 s. 1434**.

24

Eksempel på ombytting og sammenblanding:

25

Ombytningsprinsippet – hvor bokstavelig skal det tas?

Den konkrete pengestrømmen trenger ikke alltid følges i detalj gjennom alle ombytninger, HR-2020-1760 (Artistmanager) avsnitt 44-45.

Eksempler:

1. Likedelingsmidler brukt til **mellomfinansiering** i påvente av arv/ likvid inngangsformue, Rt-2008-769 avsnitt 73-75 og HR-2020-1760, avsnitt 61
2. Leieinntekt inn på lønnskonto og penger ut igjen til betaling av lån på samme bolig, Rt. 2015 s. 710, avsnitt 42: Leieinntekt **kan** tilordnes boliglånet
3. Arv og oppspart lønn settes inn på høyrentekonto, som så delvis forbrukes. Hva er igjen på kontoen? **Forholdsmessig del.**

Eksemplene drøftes i Lødrup og Sverdrup, Familieretten 2021, s. 279 flg.

26

d. Skjevdelingsmidlene er benyttet til å nedbetale lån

(1) Lånebeløpet skutt inn i gjenstander

Skjevdelingsretten er i behold, jf. Rt. 2008 s. 769

(2) Lånebeløpet er forbrukt

Skjevdelingsretten er tapt

e. Avkastning av skjevdelingsmidler – eks. renter, aksjeutbytte o. l.

Slik «passiv» avkastning skal skjevdeles, jf. Rt. 2015 s. 710 avsnitt 40,41

27

Passiv og aktiv avkastning

Rt. 2015 s. 710 (avsnitt 41): «... Det må imidlertid trekkes en grense mellom avkastning og aktiv kapitalforvaltning. Dette gjelder også for leieinntekter avhengig av hvor stor egeninnsats utleien er forbundet med.»

En flytende overgang fra passiv avkastning til *aktiv* kapitalforvaltning dvs. hvor arbeidsinnsats har hatt betydning

Tre eksempler

- ❖ Arvet hus leies ut, kan leieinntektene skjevdeles fullt ut?
- ❖ Arvet aksjeportefølje hvor det senere skjer kjøp og salg
- ❖ Arvet næringsvirksomhet hvor ektefellen arbeider i bedriften

Det er i prinsippet et **bevissspørsmål** i hvilken grad avkastning kan føres tilbake til arven eller også til arbeidsinnsats. Men kan være vanskelig å trenge til bunns i faktum.

28

Skjevdeling av næringsvirksomhet hvor ektefellen arbeider:

HR-2020-1760-A (Artistmanager)

SAKSFORHOLDET:

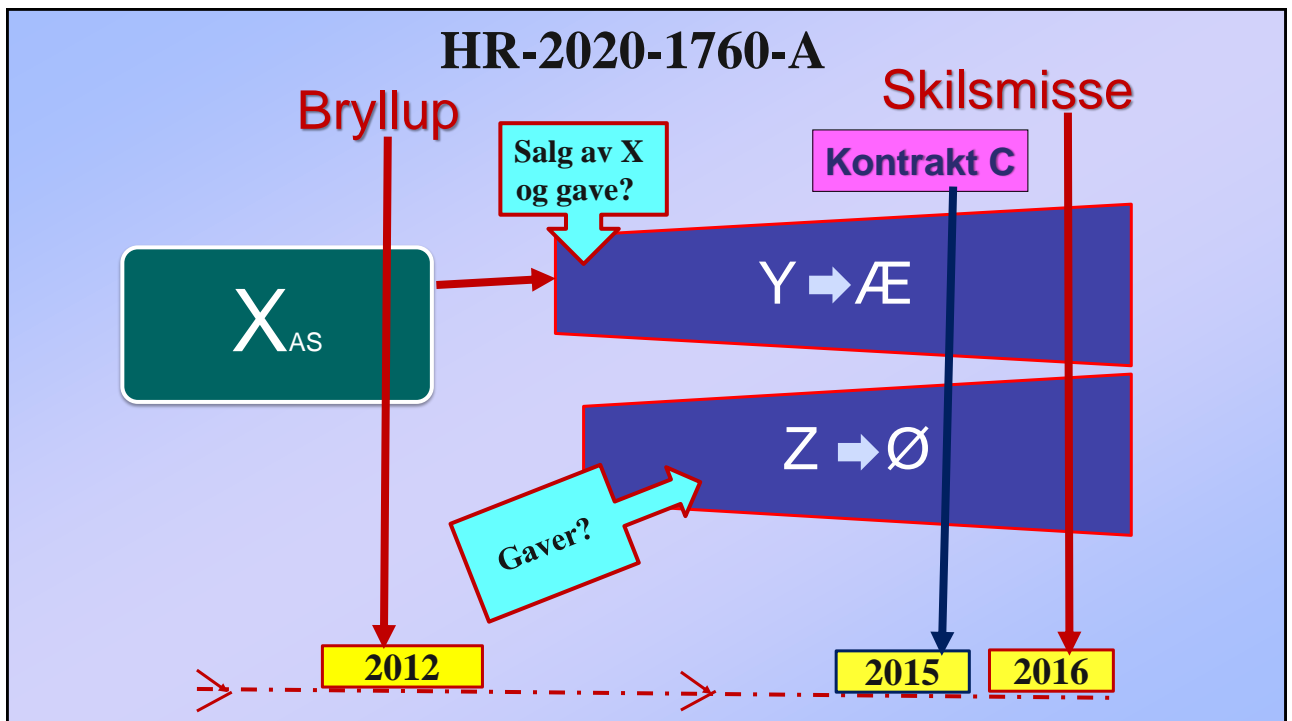
Da ektemannen, A, giftet seg i 2012 eide han aksjer i artist-manager-selskapet X som han drev sammen med noen partnere.

Kort etter bryllupet solgte han aksjene i X og startet selskapene Y og Z, som senere skiftet navn til Æ og Ø. Fikk på samme tid pengegaver fra morfaren.

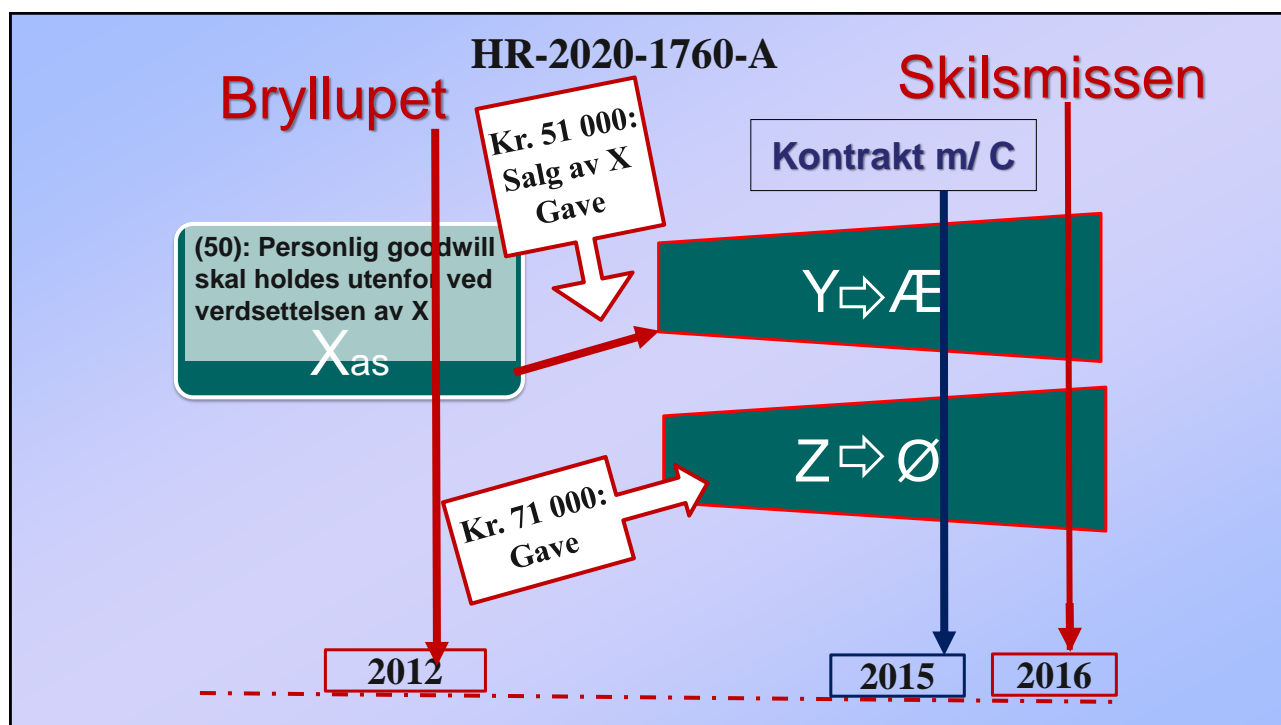
Verdiene i Æ og Ø steg kraftig i desember 2015 da artisten C ble med i stallen.

Ved skilsmissen i 2016 ville A skjevdele verdiene i Æ og Ø, da han hevdet at de stammet fra X og fra gaver, jf. el. § 59.1.

29

30

31

HR-2020-1760-A forts.

Ektemannen fikk ikke medhold av Høyesterett

- Det må stilles “nokså strenge krav til bevisene”, jf. “klart”
- Den konkrete pengestrømmen behøver ikke å følges i detalj, så lenge det kan spores en faktisk, tidsmessig og ev. beløpsmessig sammenheng mellom verdiene.
- **Aksejinnnskudd i de to nye selskapene Y og Z (ÆogØ) kunne derfor tilbakeføres til salget av det opprinnelige selskapet X samt gaver fra morfaren.**
- Men selskapet X hadde lav verdi fordi **personlig goodwill måtte holdes utenfor**
- Ektemannen kunne heller ikke dokumentere at han hadde fått **markedsmessig lønn under ekteskapet**
- **Verdier i ÆogØ som eventuelt kunne føres tilbake til det gamle selskapet X, skyldes i hovedsak ektemannen personlig og ikke andre verdier i X.**

Ektemannen hadde derfor ikke godtgjort at verdien av aksjene i ÆogØ “klart kan føres tilbake til” aksjeverdiene i X eller til gavene fra morfaren.

Lødrup og Sverdrup, *Familieretten 2021*, s. 281 flg, og *FAB 2/2021*, s. 164.

32

Selskap Y

← **Kr 51 000: Salg av X og gave**

- Selskap Y stiftet i januar 2013: AS-kapital kr. 51 000
- Betalte aksjekapitalen med likedelingsmidler
- Hadde allerede fått en gave fra morfar: kr. 25 000 (ment til etablering av selskap?)
- Februar 2013: Solgte sine aksjer i X for kr. 31 250

Høyesterett i avsnitt 61:

«Den faktiske, tidsmessige og beløpsmessige sammenheng mellom betalingene er imidlertid så nær at jeg ikke kan se at disse forholdene i seg selv er til hinder for at verdien av [Y]-aksjene klart kan føres tilbake til [X]-aksjene.»

Selskap som drev med det samme

Januar og februar 2013

$31\,250 + 25\,000 = \text{ca. } 56\,000$

33

Selskap Z

← **Kr 71 000: Gaver**

- Stiftet 13. mai 2013 med aksjekapital på kr. 71 000
- Før mai 2013: Mottatt to gaver fra morfaren hver på 100 000 som var ment til etablering av X og Z.
- Mai 2013: skutt inn aksjekapitalen i Z, men kanskje fra en annen konto enn der gavebeløpet sto, dvs. en konto med likedelingsmidler (avsnitt 64)

Høyesterett i avsnitt 65:

«Jeg ser det videre slik at det er så nær saklig og tidsmessig sammenheng mellom gavene fra As morfar og betalingen av aksjeinnskuddet i [Z] at aksjeinnskuddet kan føres tilbake til gavene.»

Gavene var ment til Y og Z

I begynnelsen av 2013

34

Som nevnt foran: Man trenger ikke alltid å følge den konkrete pengestrømmen i detalj gjennom alle ombytninger, HR-2020-1760 avsnitt 44-45.

- **Tvil om hva som faktisk har skjedd,**
 - HR-2020-1760 avsnitt 64-65 (selskap Z)
- **Selv om vi vet at andre midler er benyttet,** kan skjevdelings-midler tilordnes et bestemt formål:
 - HR-2020-1760 (61): Salgssum fra det gamle selskapet og gave tilordnes nytt selskap Y, selv om brukt likedelingsmidler
 - Midlertidig forskuttering av ventet arv med låneopptak, **nevnt som et teoretisk eksempel i Rt. 2008 s. 769 (73-74)**

Mao: Trenger alltid ikke å bruke nøyaktig de samme pengene så lenge det er en tilstrekkelig faktisk, saklig, tidsmessig – ev. beløpsmessig – sammenheng,
Sverdrup, FAB 2/2021 på s. 168 flg.

35

Må vi kjenne det nøyaktige eierforholdet for å finne ut hvor stort skjevdelingskravet er?

Her må vi kjenne eierforholdet

Nok å vite at verdiene er i behold hos ektef.

§59. Skjevdeling.

Verdien av formue som klart kan føres tilbake til midler som en ektefelle hadde da ekteskapet **ble inngått** eller senere har ervervet ved **arv**, eller ved **gave** fra andre enn ektefellen, kan kreves holdt utenfor delingen.

Vil retten til å utta midler etter første ledd føre til et åpenbart urimelig resultat, kan den helt eller

36

Eierforholdets betydning i skjevdelingssakene

- El. § 59:... **hadde** da ekteskapet ble inngått”.
- Dette **«historiske» eierforholdet** må normalt bringes på det rene
- **Eksempel: Eide Peder boligen alene ved bryllupet, eller var Marte blitt medeier mens de var samboere?**

Avgjørende for skjevdelingskravenes størrelse

- Derimot er eierforholdet til **gjenstander ved ekteskapets opphør** ofte **ikke nødvendig** å fastlegge
- nok å sjekke **om arven mv. er i behold**

37

Eksempel 1

- Kari skyter inn 20% arv ved boligkjøpet under ekteskap. Ingen eieravtale
- Resten stammer fra innsats under ekteskapet
- De er uenige om hvem som har bidratt til resten av kjøpesummen

**Kari: 20 %
arv**

Har Kari bidratt under ekteskapet?

Har Lars bidratt under ekteskapet?

- **Kari har uansett en eierandel på minst 20 % som følge av sitt innskudd av arvet egenkapital**
- **Ofte ikke nødvendig å tvistes om eierbrøken i boligen, da resten skal likedeles uavhengig av eierforholdet**
- **Kari får uansett bare skjevdelt 20 % av boligens nåverdi.**

38

Eksempel 2:

Marte arver en hytte under ekteskapet

Peder bekoster et tilbygg med sin inntekt, og hytta fordobler verdi

- Peder hevder han er blitt medeier i hytta.
- **Normalt har denne eiertvisten ingen betydning for det økonomiske oppgjøret.**
- **Marte får uansett bare skjevdelet nåverdien av det opprinnelige hytta som hun arvet**
- **Verdien av tilbygget skal i utgangspunktet likedeles**

39

Eksempel 3 – eierforholdet er avgjørende:

Rt. 2004 s. 108

Kona arvet en tomt, hvor begge ektefeller bygger en bolig.

Tomten hadde steget langt mer i verdi enn selve bygningen

Flertallet ga kona medhold i at hun var eneeier av tomten, mens selve husbygningen var i sameie.

Dermed kunne hun skjevdele et større beløp enn om alt var i sameie

Generelt: Hvorvidt tomten inngår i et sameie av både bygning og tomt, beror på omstendighetene i saken: Hadde ektefellene f.eks. **avtalt** noe om eierforholdet? I denne saken var avtalegrunnlaget ikke anført, Sverdrup, FAB 2/2004 s. 76 flg.

40

KAN VERDISTIGNING PÅ EIENDELENE SKJEVDELES?

41

Verdiøkning kan skyldes
ektefellenes innsats av
arbeid og kapital

eller det kan skyldes
prisstigning i markedet

42

I. Verdiøkningen skyldes innsats under ekteskapet, f.eks. påkostninger

Kan slik verdiøkning "føres tilbake til" arv, gave?

Nei – derfor ingen rett til skjevdeling, jfr. Rt. 2001 s. 1434, NOU 1987:30 s. 83, Ot.prp. s. 121

Opprettholdelse av verdiene som følge av **alminnelig**

vedlikehold av bolig, hytte mv. kan nok normalt skjevdeles, sml. NOU 1987:30 s. 83 som bare omtaler eiendeler som har vært gjenstand for «verdiøkning». Se også drøftelse hos Fredwall, Familierettens korreksjonsmekanismer, s. 286 med konklusjon s. 290 som er mer åpen for likedeling.

43

II. Verdiøkningen skyldes markedet

a. Hele gjenstanden mv. er finansiert med skjevdelingsmidler
Hele verdistigningen kan klart føres tilbake til arv, gave m.v. og kan derfor skjevdeles.

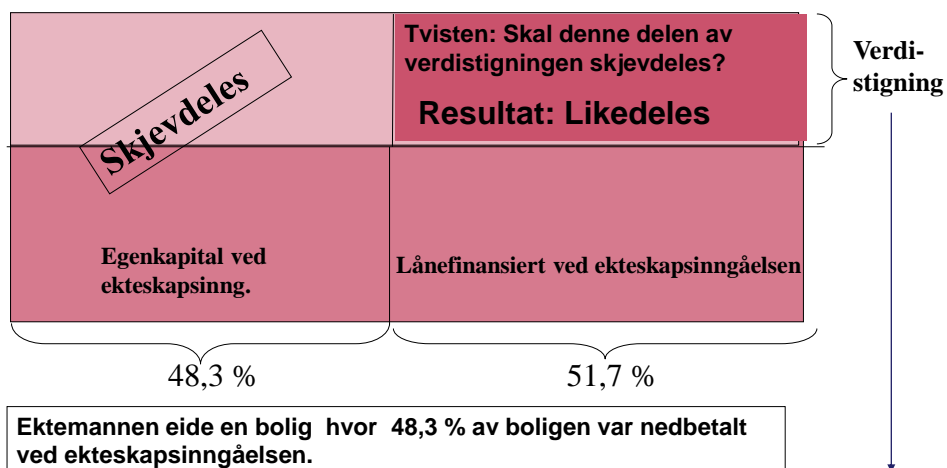
b. Gjenstanden er kjøpt for arv og inntekt under ekteskapet
Forholdsmessig del av eiendelens verdi skjevdeles

c. Gjenstanden bringes inn/arves med påhefte av gjeld
En forholdsmessig del av eiendelens nåverdi skal skjevdeles iflg. Rt. 2002 s. 1596.

Forholdet mellom egenkapital og gjeld ved ekteskapsinngåelsen/arvefallet

44

Rt. 2002 s. 1596

Høyesterett har i dommene inkludert både den nominelle og den reelle prisstigningen, se Lødrup og Sverdrup, Familieretten, s. 285 flg. Skal man bare ta med den nominelle, dvs. bare justere for kjøpekraft, vil det nok kreve lovendring. Se Fredwall, som også tror at det er mest nærliggende, jf. Familierettens korreksjonsmekanismer, s. 283, men som ikke utelukker en motsatt løsning, se 9.4.4 med videre henv.

45

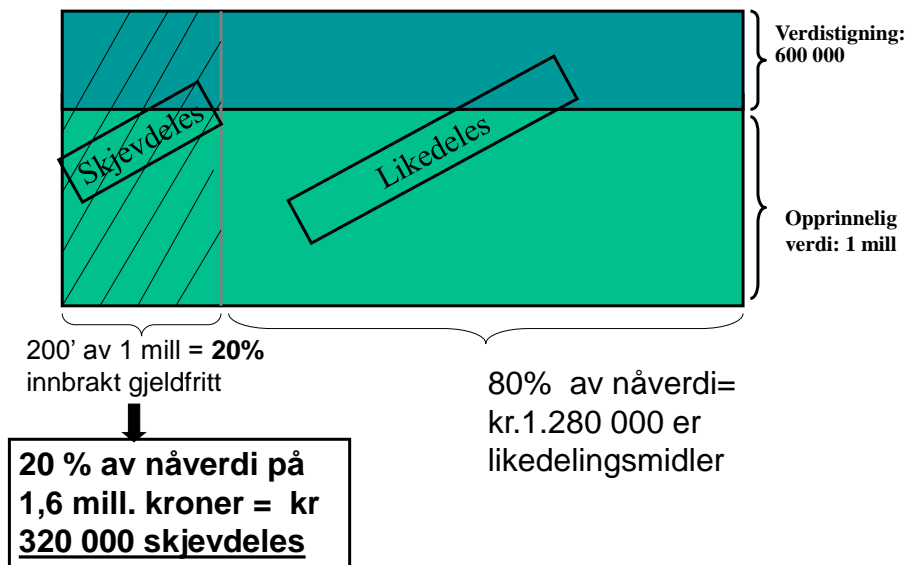
Eksempel I

- Marte eide ved ekteskapets inngåelse en bolig verdt 1 mill kroner
- Gjelden på boligen var den gang på 800 000 kr.
- Huset har nå steget til 1.6 mill kr.

Hennes skjevdelingskrav blir da 20% av nåverdien, dvs. 320 000 kr.

46

Huset har nå steget til 1,6 mill kr, hvor mye kan hun skjevdele?

47

Eksempel II

Samme faktum, men kona hadde **også et forbrukslån på kr. 100 000 da hun giftet seg.**

Hvor stort blir skjevdelingskravet da?

Med «forbrukslån» sikter jeg til **hva lånet er brukt til** - ikke hva lånet er kalt, slik også i el. § 58.3.

48

Skal **forbruksgjeld ved ekteskapsinngåelsen** trekkes fra med sitt **nominelle beløp** – eller også **redusere den forholdsmessige andelen** av verdistigning som kan skjevdeles?

Ingen aktuell problemstilling i Rt. 2002 s. 1596 – ikke forbruksgjeld i den saken

Argumenter:

- Forbrukslånet har ikke hatt noen betydning for størrelsen på verdistigningen på boligen, det taler **for** at lånet bare trekkes fra med nominelt beløp
- Rettstekniske hensyn kan tale i **mot**: Vi slipper da å bringe på det rene hva de ulike lånene er brukt til. (Men ofte må vi finne ut dette uansett etter § 58 tredje ledd.)

49

1/10 ?

Skjevdelingskravet

Boligen $\frac{2}{10}$ av 1.6 mill	kr. 320 000
- <u>Forbrukslånet</u>	<u>kr 100 000</u>
<u>Skjevdelingskrav § 59.1</u>	<u>kr. 220 000</u>

Uavklart de lege lata om forbrukslånet

- **bare skal** trekkes fra med **nominelt beløp** – slik jeg har gjort her
- **eller om lånet skal inngå i den forholdsmessige brøken** og derved redusere verdistigningen som skal skjevdeles ytterligere.

Se Sverdrup FAB 3/2013, pkt. 5.3 og Fredwall, 2020, punkt 9.4.5, Lødrup og Sverdrup, 2021 s. 285 flg. med videre henv.

Spørsmålet har sammenheng med spørsmålet om insuffisiens ved ekteskapets inngåelse avskjærer skjevdeling

50

Avskjærer insuffisiens ved inngåelsen av ekteskapet rett til skjevdeling hvis gjenstanden senere stiger i verdi?

Eksempel - insuffisiens

Peder hadde **ved ekteskapsinngåelsen**:

Leilighet (nedbetalt)	kr. 1 300 000
En forbruksgjeld på	<u>kr. 1 450 000</u>
I minus ved ekteskapsinngåelsen	(kr. - 150 000)

Dersom Peders leilighet ved skilsmissen har steget i verdi til mer enn kr. 1 450 000, kan Peder da skjevdele det overskytende?

Hvis forbrukslånet inngår i den forholdsmessige brøken i forrige saksforhold, er svaret automatisk «nei». (I motsatt fall er begge løsninger i prinsippet mulige)

51

forts.

Ikke avklart i HR-rettspraksis. Intet i forarbeidene

For at skjevdeling da er avskåret :

- Ektefellen var **matematisk i minus** ved e-inngåelsen

Mot at det avskjærer senere skjevdeling:

- Ektefellen eide en eiendom med **potensial til å stige i verdi** allerede ved ekteskapsinngåelsen

52

d. Skjevdelingsmidler brukt til nedbetaling av gjeld som har finansiert en eiendom

Eksempel: Boliglånet nedbetales med arvemidler.

Kan **senere verdistigning på en tilsvarende del av boligen skjevdeles?**
Rt. 2008 s. 769: NEI

Begrunnelse: Verdistigningen kan ikke tilbakeføres til arv, den ville vært like stor uavhengig av hva slags type midler som brukes til nedbetalingen av boliglånet.

Men hvis boliglånet bare er en mellomfinansiering, dvs. *forskutterer arven*, er det en sammenheng, dommens avsnitt 73-74.

Likevel: Arvebeløpet kan **inflasjonsjusteres** slik at det beholder kjøpekraften, iflg. dommens avsnitt 78

53

Verdifall

Bare **nåverdien** av eiendelen finnes igjen på ektefellens rådighetsdel, jfr. § 69.1

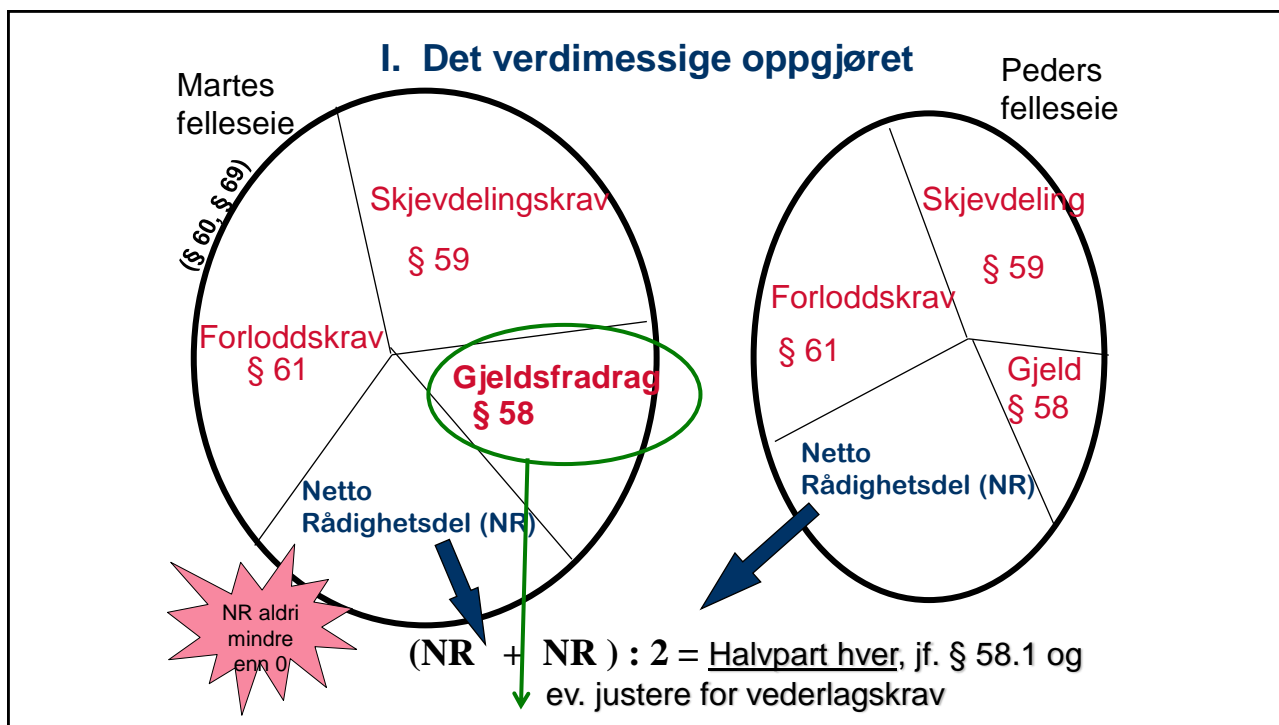
Hvis eiendelen er **delvis** finansiert med arv: Verdifallet fordeles **forholdsmessig**, sml. Rt. 2002 s. 1596.

54

Gjeldsavleggelse og skjevdeling

55

56

§ 58 Ektefellenes samlede formuer skal som utgangspunkt deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld etter **andre og tredje ledd** (felleseie). **Er ektefellene sammen ansvarlig for gjeld, kan hver gjøre fradrag for den delen som faller på ham eller henne etter forholdet mellom ektefellene.**

En ektefelle som bare har formue som er felleseie, og som ikke holder midler utenfor delingen etter § 59, kan i sin del fullt ut gjøre fradrag for den gjelden han eller hun har.

En ektefelle som har særeie, eller som holder midler utenfor delingen etter § 59, kan gjøre følgende fradrag for gjeld i formue som er felleseie:

- a. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er **felleseie, kan det kreves fullt fradrag for hvis ikke noe annet følger av bokstav b.**
- b. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er **særeie eller verdier som holdes utenfor delingen etter § 59**, kan det bare kreves fradrag for når den totale verdien av særeie og skjevdelingsmidlene ikke er stor nok til å dekke gjelden. Tilsvarende gjelder gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er **unntatt fra deling etter § 61 bokstav b eller c**, eller ved utilbørlig atferd i forhold til den andre ektefellen.
- c. For annen gjeld kan det kreves fradrag for en forholdsmessig del.

57

§ 58 Likedeling og gjeldsfradrag.

Ektefellenes samlede formuer skal som utgangspunkt deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld etter **andre og tredje** ledd (felleseie). **Er ektefellene sammen ansvarlig for gjeld, kan hver gjøre fradrag for den delen som faller på ham eller henne etter forholdet mellom ektefellene.**

enten
En ektefelle som **bare har formue som er felleseie, og som ikke holder midler utenfor delingen etter § 59**, kan i sin del fullt ut gjøre fradrag for den gjelden han eller hun har.

eller
En ektefelle som **har særeie, eller som holder midler utenfor delingen etter § 59**, kan gjøre følgende fradrag for gjeld i formue som er felleseie:

- a. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er felleseie, kan det kreves fullt fradrag for hvis ikke noe annet følger av bokstav b.
- b. Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er særeie eller verdier som holdes utenfor delingen etter § 59, kan det bare kreves fradrag for når den totale verdien av særeie og skjevdelingsmidlene ikke er stor nok til å dekke gjelden. Tilsvarende gjelder gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er unntatt fra deling etter § 61 bokstav b eller c, eller ved utilbørlig atferd i forhold til den andre ektefellen.
- c. For annen gjeld kan det kreves fradrag for en forholdsmessig del.

58

To hovedprinsipper ligger til grunn for gjeldsfradraget i § 58:

- **Dekningsprinsippet:** Ikke en krone går til likedeling før ektefellen har fått dekket opp *all* gjeld. (Unntaksfritt prinsipp)
- **Finansieringsprinsippet:** Gjelden føres til fradrag i den hovedtypen av midler som lånet er benyttet til å finansiere. (Flere unntak)

59

Dekningsprinsippet

Finansieringsprinsippet

§ 58 Likedeling og gjeldsfradrag.

.....

(2) En ektefelle som bare har formue som er felleseie, og som ikke holder midler utenfor delingen etter § 59, kan i sin del **fullt ut gjøre fradrag for den gjelden** han eller hun har.

(3) En ektefelle som har særeie, eller som holder midler utenfor delingen etter § 59, kan gjøre følgende fradrag for gjeld i formue som er felleseie:

- Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved **ervert eller påkostninger** av eiendeler som er felleseie, kan det kreves fullt fradrag for hvis ikke noe annet følger av bokstav b.
- Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved **ervert eller påkostninger** av eiendeler som er særeie eller verdier som holdes utenfor delingen etter § 59, kan det **bare kreves fradrag for når den totale verdien av særeie og skjevdelingsmidlene ikke er stor nok til å dekke gjelden**. Tilsvarende gjelder gjeld som ektefellen har pådratt seg ved ervert eller påkostninger av eiendeler som er unntatt fra deling etter § 61 bokstav b eller c, eller ved utilbørlig atferd i forhold til den andre ektefellen.
- For **annen gjeld** kan det kreves fradrag for en forholdsmessig del.

60

Finansieringsprinsippet i § 58 tredje ledd:

- Er gjelden benyttet til erverv eller påkostning av verdier som
 - likedeles? → bokstav a: **Trekkes fra på skiftet**
 - ikke deles? → bokstav b: Ikke med på skiftet
- Eller er det "annen gjeld" → bokstav c

Så sant særøie/
skjevdelingsmidlene
strekker til

61

§ 58 Ektefellenes

En ektefelle som bare har formue som er felleseie, og som ikke holder midler utenfor delingen etter § 59, kan i sin del fullt ut gjøre fradrag for den gjelden han eller hun har.

En ektefelle som har særøie, eller som holder midler utenfor delingen etter § 59, kan gjøre følgende fradrag for gjeld i formue som er felleseie:

- Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er felleseie, kan det kreves fullt fradrag for hvis ikke noe annet følger av bokstav b.
- Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er særøie eller verdier som holdes utenfor delingen etter § 59, kan det bare kreves fradrag for når den totale verdien av særøie og skjevdelingsmidlene ikke er stor nok til å dekke gjelden. Tilsvarende gjelder gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er unntatt fra deling etter § 61 bokstav b eller c, eller ved utilbørlig atferd i forhold til den andre ektefellen.
- For annen gjeld kan det kreves fradrag for en forholdsmessig del.

«Umulig» scenario, da gjelden allerede er trukket fra i «verdier som holdes utenfor delingen etter § 59» - skjevdelingskravet er jo et **nettokrav**.

62

Mao:

- **Skjevdelingskravet er et nettokrav:** Den opprinnelige gjelden er trukket fra skjevdelingsverdien beregnes.
- derfor er den lånefinansierte delen av en arvet gjenstand likedelingsmidler.
- gjeld som er "pådratt ved erverv eller påkostninger" av "verdier som holdes utenfor delingen", kan derfor normalt ikke forekomme
- Eksempel: Gjeld på arvet hytte trekkes fra i likedelingsmidlene, § 58 3. bokstav a, fordi gjelden er brukt til erverv av den delen av hytta som ikke skjevdeles

Mulig unntak: Lån benyttet til alminnelig vedlikehold

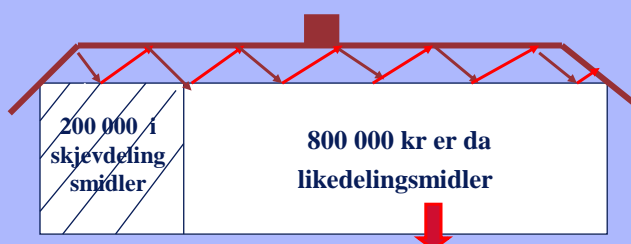
63

63

Eksempel på gjeldsavleggelse v/ skjevdeling

Marte arver et hus til 1 mill. kr, mot å overta pantegjelden på kr. 800 000.

Skjevdelingskravet er da på kr. 200 000 (opprinnelig gjeld trekkes fra)

Restgjeld på skiftet trekkes fra etter § 58 3. a

64

Marte:
 Brutto rådighetsdel (arvet hus) **1 mill**
 Opprinnelig gjeld på huset **800 000** → 450 000 nedbetalt
 → 350 000 restgjeld på skiftet

65

§ 58 Ektefellenes samlede formuer skal som utgangspunkt deles likt etter at det er gjort fradrag for gjeld etter andre og tredje ledd (felleseie). Er ektefellene sammen ansvarlig for gjeld, kan hver gjøre fradrag for den delen som faller på ham eller henne etter forholdet mellom ektefellene.

En ektefelle som bare har formue som er felleseie, og som ikke holder midler utenfor delingen etter § 59, kan i sin del fullt ut gjøre fradrag for den gjelden han eller hun har.

En ektefelle som har særeie, eller som holder midler utenfor delingen etter § 59, kan gjøre følgende fradrag for gjeld i formue som er felleseie:

- Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er felleseie, kan det kreves fullt fradrag for hvis ikke noe annet følger av bokstav b.
- Gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er særeie eller verdier som holdes utenfor delingen etter § 59, kan det bare kreves fradrag for når den totale verdien av særeie og skjevdelsmidlene ikke er stor nok til å dekke gjelden. Tilsvarende gjelder gjeld som ektefellen har pådratt seg ved erverv eller påkostninger av eiendeler som er unntatt fra deling etter § 61 bokstav b eller c, eller ved utilbørlig atferd i forhold til den andre ektefellen.
- For annen gjeld kan det kreves fradrag for en forholdsmessig del.

Kan sjelden eller aldri forekomme

66

Takk for meg!